

трябва да ни помогне да разберем по-добре света, в който живеем.

Но... както знаем, изкушенията на Дявола винаги дебнат храбрия Парсифал. От тях не е застрахован и Цветан Тодоров: този път ясно трябва да кажем, че структурата на противопоставянията в новата книга на писателя е объркана из основи. Според него основен противник на „диалогичната“ критика е „догматичната“ (а под „догматична“ той разбира критиката, която съществува в социалистическите страни). Едва ли е необходимо да обясняваме на българския читател генизиса на подобно объркване, но то без съмнение не просто обижда талантливите му колеги — интерпретатори на художествен текст в социалистическите страни, а и изопачава същността на тяхното дело. Тодоров се опитва с лека ръка да се подиграва с метода на социалистическия реализъм, с понятия като „народност“ и „партийност“, като остава напълно слеп за факта, че именно съвременната социалистическа литературна критика си е поставила

за цел да проникне дълбоко в човешкия свят, че именно тя активно диалогизира с писатели от всички времена. Представата на Цветан Тодоров за диалог е твърде тясна: тя всъщност се свежда до някакво модела на събеседници, които произволно са провъзгласени за глашатая на истината. Но нито Артър Кьослер, нито Милан Кундера, нито Александър Солженитсин някога са имали в резерв стойностни аргументи, с които да участвуват в изпълнения с тревога и надежда за бъдещето на човечеството диалог, който пред определя гражданската и творческата активност на творците хуманисти. Израз на нашия интерес на готовността ни за сериозен диалог с литературоведските търсения на Цветан Тодоров е и българското издание на книгата му „Поетика на прозата“. Той е напълно прав, че нашата тревожна епоха все още предостава шансе на диалога — и няма съмнение, че историческата отговорност за всяка произнесена или написана дума става все по-тежка.

Георги Цанков

Хроника

ВТОРИ МЕЖДУНАРОДЕН КОНГРЕС ПО БЪЛГАРИСТИКА СОФИЯ — 1986

В работата на Втория международен конгрес по българистика взеха участие учени от 38 страни, бяха изнесени над 1300 доклада. В пленарните заседания бяха засегнати редица въпроси, свързани с историята и особеностите на българския език (акад. Вл. Георгиев, проф. Р. Бернар (Франция), проф. П. Кирай (Унгария), старобългарската култура и утвърждаването народностното и националното съзнание (акад. Хр. Христов, проф. д. и н. Г. Г. Литаврин (СССР), съвременната българска история и култура (акад. В. Хаджиниколов, проф. д. и н. Г. И. Черняевски (СССР), проф. д-р М. Семов). Проблемите на българската литература бяха предмет на три доклада, като бяха отбелязани различни моменти от развитието на българския литературен процес.

Акад. П. Зарев в своя доклад на тема „Националното и универсалното значение на българската литература“ разгледа отделни страни от облика на нашата литература. Той подчерта нейната родолюбива насоченост, социалното ѝ напрежение и революционен полем, определящи нейната борбеност, спря с на автобиографията ѝ характер, психологическата ѝ дълбочина и критичност, дълбоката ѝ връзка с историческото битие на българския народ.

Проф. Р. Пикио (Италия) разглежда някои литературни и езикови аспекти на старобългарската традиция, доразвива своята идея за „парадигматичната“ функция на старобългарската литература и изрази мнение за разграничаване на понятията „старобългарски език“, „апостолски славянски диалекти“ и религиозна славянски език, като очерта ролята на старобългарския език като „език-модел“ за славянското средновековие.

Акад. П. Динев проследи някои особености в развитието на българската литература в доклада си „Литература и народна съдба“. Той посочи обществената отзивчивост на българските писатели, очерта някои от основните типологически линии в българския литературен процес. Изтъкна връзката между поема на българската литература през IX—X в., историческия оптимизъм на Възраждането и борбата за ново, социалистическо общество, отбеляза отражението на народните страдания във време на големи исторически изпитания.

В рамките на конгреса по българистика бяха включени и симпозиум по кирилотодонистика, кръгла маса „Българистиката. Състояние и перспективи“ и колоквиум за млади българисти.

По време на заседанията на подсекция „Стара българска литература“ бяха прочетени 31 доклада, разглеждащи различни страни на българската литература от периода IX—XVII в. Ст. Кожухаров в доклада си „Химнографски школи в историята на старата българска литература“ се спира на понятието „кижковна школа“ в рамките на старобългарската литературна традиция, разглежда понятието „химнографска школа“ и направи характеристика на четирите основни старобългарски химнографски школи — Преславско-Охридската, Търновската, Рилската и Софийската.

Бе отделено внимание на някои проблеми, свързани със „Сказание за буквите“ на Черноризец Храбър, в докладите на к. ф. н. Хр. Трендафилов („Сказание за буквите“ на Черноризец Храбър — рецепция и функции“) и ст. н. с. К. Мечев („Сказанието за буквите“ и рецепцията на Преславския народен събор от 893 г.“). Въз основа на ръкописната традиция на произведението Хр. Трендафилов изказа мнение, че съчинението е било написано като предговор към гра-

матическо съчинение с учебна цел, вероятно в литературното обкръжение на Йоан Екзарх.

На въпросите за превода на библейските книги в старобългарския период се сприя проф. Н. Шиваров, разглеждайки в съпоставителен план оформянето на Исихиевата рецепция.

Проф. Фр. Томпсън (Белгия) разгледа четирите старобългарски превода на съчинението на Василий Велики „Как лъбо быти чрыоризниць“, като се сприя на старобългарската адаптация на първия от тях.

Литературният процес в България от XIII до втората четвърт на XIV в. бе предмет на изследване в доклада на доц. Кр. Станчев. Той посочи някои устойчиви моменти в литературата от този период, каквито са утвърждаването на българската принадлежност на героите и на Търновското царство, като подчерта водеща роля на Търновския литературен център.

На въпроси, свързани с поетиката на старобългарската литература или на отделни произведения, бяха посветени докладите на А. Стойкова („Функционална обусловеност и типологическо сходство на жанровете в старобългарската литература и фолклора“), проф. д-р Д. Фрайнданк (ГДР) („Към характеристиката на езика на Гр. Цамблак“), гл. ас. М. Байчева („Поетически образи в художествената практика на Григорий Цамблак и Епифаний Премъдри“) и проф. Сл. Боянов („Жизне на правда и хуманизъм в старобългарската литература“).

В докладите на проф. К. Куев („Български ръкописи в Ягелонската библиотека в Краков, Полша“) и проф. Г. Данчев („Произведения на старобългарската литература в архива на Панския ориенталски институт“) бяха съобщени нови данни за историята и местонахождението на старобългарски ръкописи.

На книжовни центрове и свързаните с тях общокултурни и палеографски проблеми бе отделено внимание в докладите на д-р Пр. Матеич (САЩ) („Атрибуция на славянските ръкописи от XIV в. в сбирката на Хилендарския манастир“), доц. Н. Долчева-Панайотова („Алжарският книжовен и духовен център — XVII в.“) и к. ф. н. Д. Карджова („Мястото и ролята на Котленския книжовен център в развоја на българската литература и култура през XVIII в.“). В съобщението на Ж. Лепишино беше разгледан въпросът за броя на почерпите в Болонския псалтир.

Д-р Х. Голдблат (Канада) проследи връзката между славянския правосен и славянското православиe в доклада си „Сказанието за буквите“ на Константин Костенечки“. Въз основа на анализ на библейските питати той изказа мнение за съотнасянето на Константин Костенечки към възобновеното апостолство, за свързването му с апостол Павел, от което произтича страстната защита на православната доктрина.

Проблемите, свързани със спецификата, историческите данни, общокултурното значение и ръкописната традиция на отделни агиографски произведения, бяха предмет на анализ в докладите на проф. Джованна Борджи-Беркоф (Италия) („Житието на Иларион Мъгленски“), проф. Д. Гонис (Гърция) („Св. Ромил от „Житието на Ромил Бдински“ и монах Роман от „Житието на Тео-

досий Търновски“), д-р Е. Сутнер (Австрия) („Света Петка като съединителна връзка между народите от Южна Европа и като символ на тяхното самоутвърждаване“), и. с. Е. Томова („Агиографският цикъл за Иван Рилски в руската ръкописна традиция през XV—XVII в.“) и к. ф. н. П. Бойчева („Нови данни за „Житието на Филотея“ от Евтимий Търновски“). Ст. ас. Д. Кенанов разгледа отражението на Симеон Метафраст и неговата реформа в старобългарската литература.

На облика на двама книжовници от XV и XVI в. бяха посветени докладите на и. с. Б. Христова („Ролята на Владислав Граматик в развитието на българската култура“) и проф. Г. Михайла (Румъния) („Радул Граматик — деец на българската и румънската култура през втората половина на XVI в.“). Гл. ас. Л. Мончева разгледа развитието на българския писмовник през средновековието (по материали от XIV век нататък). Д-р В. Бауман (ФРГ) се сприя на някои особености на старобългарската историография въз основа на примери от Анонимната хроника.

Апокрифната проблематика в рамките на старобългарската литература бе предмет на изследване в четири доклада. Проф. Сл. Вълчанов („Към въпроса за апокрифното начало в средновековната българска култура“) разгледа най-ранните преводи на апокрифни съчинения с оглед включването им в сборници с официален характер и отражението на някои апокрифни мотиви в творчеството на старобългарски писатели от IX—X в. Д-р Х. Гейлорд (Холандия) в доклада си „Извори за Хрониката на Мойсей“ се сприя на някои особености на произведението и на въпроси, свързани с времето и мястото на превода му, както и на езика, от който е направен преводът. Д-р С. Филоненко (Франция) проследи ръкописната традиция на апокрифа „Лествица на Яков“, като определи две славянски редакции и изтъкна някои паралели с апокрифа „Откровение Аврамово“ и определени библейски текстове. И. с. А. Милтенова анализира апокрифните пророчества в средновековната българска литература от XI—XIII в. с оглед отражението в тях на конкретната историческа и културна обстановка и литературните им особености.

Всички доклади бяха обсъдени, като в процеса на дискусиите бяха изяснени някои спорни проблеми и бяха набелязани нови проблеми с оглед бъдещи изследвания.

Димитринка Димитрова

В седемте заседания на подсекция „Българската литература през епохата на националноосвободителните борби“ бяха изнесени 31 доклада, от които 9 от чуждестранни изследователи-българи. Оживени и творчески бяха дискусиите по възникналите проблеми. Открояха се три основни посоки в търсенията на специалистите. Първата постави съществени общотеоретични въпроси, които разгледа в светлината на нови методологии. Втората насочи вниманието към малко разработвани явления и творци. Третата задълбочи осми-

слянето на конкретни процеси и творчески постижения.

Още първият доклад — на проф. д-р И. Конев — изяви намерението да се разглеждат явленията в разширен контекст — балкански, европейски. В него авторът полемизира с утвърдените представи за прекъсване на българския „европейски“ развой. Като изследва историческото развитие и утвърждаване на понятията „Европа“ и „европейско“, И. Конев доказа приобщеността на българските възрожденски процеси към общоевропейските, разглежда някои важни моменти, сред които — дейността на българите католици, изграждането на възрожденска интелигенция, иденте за славянството и Русия. С обзорен характер бяха и докладите на проф. д-р А.-Е. Тахиаос (Гърция) и проф. д-р Г. Марков. Първият се спира на взаимоотношенията между гръцката и българската интелигенция в областта на образованието. Бяха обособени два основни периода, обусловени хронологично, социално и национално. Като основен изход бе посочен фактът, че още в началото на XIX в. гръцката просвета поради комплекс от причини престава да задоволява нарастващите нужди от теоретически и практически знания в българското общество. Проф. д-р Г. Марков се спира върху ролята на възрожденската критика като един от признаците за национално самоутвърждаване. Беше проследен нейният развой, позициите, от които тя анализира процесите, нейните попадения и разминавания с художествените факти.

Макар и немногобройни, докладите, посветени на общоевропейски проблеми, предизвикаха интерес и създадоха условия за продуктивни разговори и спорове върху въведените „нови“ проблеми и „нетипичните“ гледни точки на интерпретацията. Подобна „впънша“ спрямо някои специфични български черти се оказа гледната точка на П. Юхас (Унгария). Авторът посочи развой на отношенията народно—национално като социално-исторически, но и характерологично обусловени понятия в българското общество. Бяха потърсени техните корени в процеса на демократизация, започнал с унищожаването на държавната и църковната институции от османските завоеватели. Своеобразно артистичен подход представи ст. н. с. Г. Гачев (СССР) в опита си за изграждане модел на българския Логос, изхождайки от света на Ботената („Елегия“ („Какви ми, какви, бедни народе“)). Посредством систематизация и тълкуване на образите в стихотворенията светският литературовед си постави нелеката задача да възстанови основния набор от символи и архитипове в мирогледа на българския народ. На проблема за смеха и смешното през Българското възрождане беше посветен докладът на Ю. Николова. Тя разгледа двете основни тенденции — средновековната, утвърдена чрез високата официална култура, и народната, като въз основа на тях потърси проявите на българската смехова култура. Авторката обобща, че в мемоарната литература възрожденецът пряко афишира своето отношение към действителността, като средоточие са конфликтите между традиционното и новото, различните измерения на моралните стойности. Р. Дамянова представи писмата като явление в литературния

живот и културата през Възраждането. От утилитарен феномен — невъзможност за общуване по друг начин — писмото разгръща сложна социална и литературна кодификационна система. Въз основа на писмото се устояват редица приложни, но и теоретични знания през епохата; самото писмо се литературизира — превръща се в похват, използван в публицистиката, сатирата, художествената литература. Ст. ас. Я. Милчаков обоснова възможностите на стиховелската проблематика и научен апарат за осмисляне на общовозрожденските процеси. Като налагащ се от изложеното изход се оказа възможността за разрешаване чрез подобни изследвания дори на въпросите за периодизация на литературата. Беше защитен възгледът, че новата поезия започва още през XVII—XVIII в. с максимално отграничаване от речевата ситуация. Прояви се необходимостта от включването на декламационната поезия в процесите, отчитането на прозодичните фактори за осмислянето на феномена нова поезия. Върху въвеждането в научно „обръщение“ на устното словесно творчество се спира К. Михайлов. Той изтъква разнородните му прояви и значението им за литературните и културните процеси в светлината на взаимодействие с писмената традиция.

Теоретични въпроси, но с оглед на конкретното възприемане на произведенията, ролята и значението на възприемателя в общия развой поставиха обособена група доклади. Проф. Д. Левков („Слушателят, читателят и зрителят на Българското възрождане“) определи безелите и етапите в развитието на самата читателска публика, от една страна, и на поетието за нея в съзнанието на възрожденските книжници, от друга. Промени бяха изведени от структурата на творбите — предговорите, композицията, присъствието на повествователите. На проблемите за социалния живот, начините на разпространение и усвояване на възрожденската поезия, както и на отношенията ѝ с други прояви на поетично творчество, спира вниманието в доклада си К. Станева. Л. Михова разгледа явленията „народни книги“, неговите безели и съдържание, ролята му за формиране на художествен и литературен вкус у възрожденеца. Два доклада представиха пътищата за проникване и начините за възприемане на новобългарската литература и българската тематика в Чехия: проф. З. Урбан (ЧССР) — „Реценция на новобългарската литература и фолклор в Чехия до Освобождението“ и ст. н. с. В. Бехинова (ЧССР) — „Литературната дейност на българските студенти в Чехия през 60-те години“.

Най-многобройни бяха докладите, посветени на конкретни творци и проблеми. Сред тях първеноство заемаше творчеството на Л. Каравелов. На общия революционен контекст, който изграждат стихотворенията на Л. Каравелов и Хр. Ботев, се спира ст. н. с. С. Таринска. На фона на сходствата в идейно-тематично, стилно и социално отношение се откроява по-ясно постигнатото от нашия национален поетичен гений. Бяха разглеждани още публицистичното майсторство на Л. Каравелов — с оглед политическите прегледи в неговите вестници (ст. н. с. Ц. Унджиева); проблемите на жанра в белетристиката му, по-специално отношението разказ—повест

(доц. И. Радев); връзките между диалог и повествование в „Българи от старо време“ (сравнителен анализ с „Чичовци“ на Вазов от ас. Н. Чернокожев); изследване художествената специфика на белетриста Каравелов — с оглед сходствата с някои произведения на Н. В. Гогол (д-р В. Спасова, Италия). Някои автори се бяха спрели върху проблеми от Ранното възраждане: „Неделикът на Софроний Врачански и религиозният хуманизъм в българската литература“ (С. Страшимирова), „Софроний и Европа. С оглед на прехода от стара към нова литература“ (И. Запryanov). Възстановяване на творчески замисъл и първоначалния вид на „История славянобългарская“ посредством анализ на структурата ѝ извърши ст. н. с. Б. Райков. Изводите от доклада практически разрешават редица спорове въпроси както около личността на Паисий, така и относно същността на произведението му. Сходен херменевтичен подход към добре известен текст представи д-р Р. Детре (Белгия). В разглеждането на автобиографията на Гр. Пърличев той прави интересни разкрития за преписвачески трудове на българския възрожденец, както и запознанството му с модерни рационалистични идеи посредством Филиппо Иоану. Ст. н. с. И. Тодоров възстанови позабравения от изследователите образ на книжовника и личността Й. Хаджиконстантинов-Джиджот. Бяха потърсени ролята и значението му в борбата за българско самосъзнание и нова литература. Фигурата на П. Р. Славейков беше привлечла вниманието на ст. н. с. С. Баева. В доклада си тя се спира върху написаната от него биография на Н. Бозвели. Чрез конкретния факт авторът постави теоретичния проблем за ролята на интуицията в научното творчество, наблегна на връзката между биографията и народните традиции и памет. За творческата история на „Песен на паричката ми“ от П. Р. Славейков говори ст. н. с. Б. Соколова. Стихотворението бе разглеждано в разширен балкански контекст. К. Попова направи преглед на периодичния печат за деца през Възраждането.

Малко, но предизвикала интерес с неочакваните паралели и точни попадения бе групата на докладите със сравнително-типологичен подход: доц. Л. Боева („Паисий и Раяч. Опит за психологическо сравнение“); н. с. В. Климчук, СССР („Ботев и Шевченко“); доц. Я. Мошос, Гърция („Идеята за смъртта в творчеството на Соломос и Ботев“); ст. н. с. Т. Киров („Народът в българската и американската литература“).

Камен Михайлов

Докладите в подсекция „Българската литература след Освобождението“ бяха твърде разнообразни както по своята тематична насоченост, така и по своята методология и нива на обобщение. В своя обзорен доклад „Българското литературознание и проблемите на националния ни литературен процес след 1878 г.“ проф. д-р Георги Димов разгледа взаимоотношенията между литературно-художествената и критично-оценъчната дейност в новата българска литература като културно-истори-

чески процес и характеризира основните фази и повратни точки от неговото развитие. Обзорен характер имаше и докладът на проф. Милена Цанева „Някои проблеми на българското литературно развитие след Освобождението“, интерпретиращ диференциацията между пряко обществено ангажирания и творчески индивидуализирания тип творец, както и обособяването на понятието „литература“ от възрожденското понятие „книжовност“.

Немалко доклади обобщаваха значителен фактически материал въз основа на един тематичен жанр или методологически белег. Особен интерес предизвика докладът на д-р Тереза Домбек-Виргова (ПНР) „По въпроса за фолклорните стилизации в новата българска литература“. Авторката разгледа приципи на моноентичност и формообразуващите функции на фолклора в „Горски пътник“ на Раковски, вторичността на фолклорните стилизации при кръга „Мисъл“ и насичането им с ново семантично съдържание в септемврийската литература. Забележителен със своята афористична наситеност бе докладът на н. с. Вихрен Чернокожев, посветен на генезиса, типологията и социалнопсихологическите основания на българската смехова култура. На малко изследвания проблем за спецификата на тривиалната литература се спира д-р Юлиана Рот (ФРГ), която убедително защити тезата си за приоритет на социалната ангажираност и нравствено-дидактичните функции над сензационността и чисто забавлителните намерения в българската масова литература — за разлика от западната. В „Особености на българския разказ“ на доц. Елка Константинова акцентът бе поставен върху поемането на епически функции от българския разказ, както и върху неговата жанрова динамика и разнообразие. Н. с. Сабина Белева посвети своя доклад на бинарното отношение между родно и чуждестранно, на съвместността между родното и примитива и на противопоставянето между класово и национално като влияещ фактор при оценката на родното и чуждото. В нов аспект и като начална фаза от общуването на нашата литература с чужди текстове бе поставен проблемът за цитирането от края на XIX в. в доклада на гл. ас. Клео Протохристов. В „Специфични проблеми, свързани с изображението на селото в българската белетристика“ доц. Лидия Велева постави интересни теоретични и методологически проблеми относно реалното значение на темата в българската литература и спецификата на опозицията „селско—градско“. Генезиса, етапите на развитие и гражданската актуалност на пътеписния жанр, неговите мирогледни и естетически характеристики проследи н. с. Катя Бъклова в своя доклад „Познание и самопознание — тенденции в българския пътепис от Освобождението до войните“. На образа на Балкана като богат символ и психологически комплекс, като активен фон и идеен знак в различните етапи от развитието на българската лирика бе посветен докладът на проф. д-р Иван Попиванов. В непротиворечието между реалност и фантастика и в способността да поема значителна социална натовареност откри характерните особености на българската балада проф. Никола Николов. На те-

мата за патриархалния живот като позитивна антилиза на буржоазния морал в народническата литература спира вниманието си ас. Живко Иванов. Докато Страхил Попов изтъква хуманистичния патос при интерпретациите на темата за войните у Вазов, Йовков, Страшимиров и Дебелянов, то докладите на Пенка Ватова „Войните 1912—1918 г. и периодичният печат“ и на Стефан Стефанов „Балканските войни и творчеството на Антон Страшимиров“ бяха построени върху документална, извороведска основа. Ралица Маркова доказва естетическото и психологическото значение на испанската тема в историята на българската литература и при формирането на нов тип лирически герой в творчеството на Вапцаров.

Изненадващо голям брой доклади бяха посветени на генезиса, развитието и диференциацията на модернизма и авангардната литература. В своя обзорен доклад „Основни тенденции в литературния процес между двете световни войни“ ст. н. с. Иван Сарандев значително коригира традиционните представи за следвоенния модернизъм, диференцирайки в него освен експресионистични и диалектични още и футуристични, дадаистични и сюрреалистични тенденции. Оживява дискусия предизвиква докладът на н. с. Александър Йорданов „Модернизъм и българската литературна критика“, разглеждащ модернизма като значимо явление от социокултурен характер, определящо самото битие на българската литература от началото на века, и подчертаващ естетическото покритие между езика на модернистичната литература и този на нейната критика. Докладът на д-р Добри Вичев (ГДР) „Септемврийската литература като авангардна литература“ повдигна въпроса, който бе в центъра на дискусията относно модернизма — а именно за взаимоотношението между модернизъм и авангард в контекста на българската литература. Н. с. Едвин Сугарев посочи експресионизма като свързващо звено между върховите моменти от българския модернизъм и търсенията на революционния авангард. Също обобщаващ, докладът на к. ф. н. Иван Младенов „Разпадане на българския моносемантизъм“ интерпретира генезиса на българския модернизъм от семиотична гледна точка — като социално обоснован процес на разпадане денотативността на словото и двойно битие на литературния текст в реалната и фикционалната сфера, водещо до културна система, отворена за възникване на нови знакови функции. На кръга „Мисъл“ като закономерна и необходима антилиза на възрожденския тип реализъм и като отправна точка за преориентиране към философска проблематика спира вниманието си н. с. Цветанка Атанасова, а Ерика Лазарова разглежда двойствените аспекти на индивидуализма в естетиката на д-р Кръстев.

Други автори се спираха върху модернизма на базата на конкретния анализ. Проф. д-р Райнхард Лауер (ФРГ) анализира Яворовото стихотворение „Нирвана“ от гледна точка на будистичната представа за небитие и нейната интерпретация във философията на Шопенхауер, посочвайки възможните извори, чрез които Яворов е достигнал до синтез между тези две гледни точки, постигайки първостепенна поетическа реализация

на този многократно използван в европейската литература мотив. Свообразен и задълбочен анализ на програмното за българския символизъм стихотворение „Песен на песента ми“ направи Дьорте Петерсен (ФРГ), разглеждайки функцията на негативните конструкции в него, диалектиката на техните семантични значения и тяхното отношение към емфатичната реч. До интересни съпоставки достигна н. с. Христина Балабанова, разглеждайки „На острова на блажените“ на П. Славейков и „Пантеон“ на Т. Траянов в плана на диалога между свое и чуждо. В своя доклад „Николай Райнов в развитието на българската литература“ ст. ас. Владимир Янев направи сполучлив опит за преоценка на мястото и значението на този незаслужено пренебрегван майстор на българското слово.

Немалко докладчици концентрираха своите усилия върху отделни автори или върху отделни произведения. Силно впечатление направи докладът на ст. н. с. Радосвет Коларов „Романът „Хоро“ в разволя на българската повестователна система“, посветен на контрастното съжителство между авторитетно присъствие и максимално отсъствие на автора и на функцията на тези два принципа в полифоничната структура на романа. Посредством структурален анализ на Вазовите исторически романи д-р Владимир Кржиж (ЧССР) разгледа своеобразната диалектика между минало и съвременност в плана на реализацията и в плана на авторските намерения и обоснова присъствието на исторически теми в неговото творчество като възможност да бъде преактуализирано и осмислено миналото спрямо проблемите на съвременността. В разколебаността на стила на Иван Хаджийски между наука и белетристика, в търсенето на емоционално въздействие и многозначност, в полемичността, в гледната точка отвътре, а не отвън на изследваната проблематика н. с. Йордан Василев определи неговото специфично място в жанровата картина на българската литература. Интерес предизвикваха и някои моменти от докладите на Надежда Бонева („Идейно-художествени особености на „Писма от Рим“ от Константин Величков“), Мария Овчарова („Творчеството на Борис Шилачев“), ст. н. с. Людмила Ронякова (СССР) („Проф. Иван Шишманов и неговите руски кореспонденти“), д-р Гита Видж (Индия) („Особености на селските характери на Елин Пелин“), д-р Даниела ди Сора (Италия) („Италиански теми в ранната поезия на Кирил Христов“) и Хана Долата (ПНР) („Концепцията за красотата в поезията на Атанас Далчев“), даващи нови гледни точки спрямо разглежданите от тях автори.

Редом с Яворов Вапцаров и Йовков бяха най-често в кръга на вниманието. В доклада си „Вапцаров и Ибсен“ норвежкият поет Мартин Наг направи интересна съпоставка между двамата автори, изтъквайки двойствеността на полемичност и приемственост в отношението на Вапцаров към идеите на великия норвежки драматург. Друг тип съпоставка направи Катя Янева, анализирайки общността между Вапцаров и младите поети от 40-те години в естетически и мирогледен план, както и техните специфични различия. Приносен характер имаха почти всички изследва

ния, посветени на Йовков. На архитипната фолклорна основа бяха посветени докладите на доц. Райчо Русков „Фолклорът като първооснова за изграждането на образната структура в разказа „Индже“ от Йордан Йовков“ и на доц. Бистра Гайчева „Архитипни следи в прозата на Йордан Йовков“ — последният предизвика сериозен интерес не само със сполучливите си конкретни анализи, но и с находчивата си съставка между Йовков и Иво Андрич като пресъздаващи два различни типа светоусещане. Кратък, но много съдържателен бе докладът на ст. ас. Добрич Добрев „Ношен гост“ — проблемът за синтетизма в прозата на Йордан Йовков“, интерпретиращ сцеплението между текст и митерекст, организацията на пространствено-временните отношения и нейната функционална натовареност и др. С непосредствена критическа рецепция на Йовковото творчество ни запозна Сия Атанасова.

На осмте заседания на секцията бяха прочетени 43 доклада — една внушителна цифра, доказваща интереса към българската литература след Освобождението. Но както докладите, така и разискванията бяха забележителна освен в количествено, още и в качествено отношение и представляваха съществен принос към историята на българската литература, както и убедителен пример за научно общуване на високо ниво.

Един Сугарев

Първото заседание на подсекция „Съвременна българска литература“ бе открито с доклада на чл.-кор. проф. Ефрем Карапфилов „Традиции на класиката в съвременната българска литература“. След като представи картината на развитието на демократичните и борческите традиции в българската литературна класика, авторът подчерта тяхното пълноценно продължаване преди всичко в съвременната българска поезия след Априлския пленум на ЦК на БКП от 1956 г. Като една от основните характерни черти на съвременната ни поезия Е. Карапфилов посочи нейния висок патриотизъм и подчерта, че като цяло тя се развива в духа на Лениновата постановка за двете култури в рамките на всяка национална култура. Авторът изтъкна, че на съвременния етап главен герой на нашата литература е богатата и многостранно развита личност.

Особен интерес предизвика докладът, подготвен от проф. Т. Жечев, проф. Б. Ничев и авторски колектив от проблемна изследователска група на Великотърновския университет. Основна въшка се на богат конкретен материал, почерпан от творби на наши писатели от Възраждането досега, авторите стигат до извода, че географията на българската литература представлява развитието на един своеобразен канон — движението от регионалното към универсалното и общочовешкото, — който продължава да действа, да се обогатява и утвърждава и в съвременното ни литературно развитие.

В доклада си „Хуманистични тенденции в българската литература в първите следвоенни години“ ст. н. с. Нина Пономарьова (СССР) разглежда

променената политическа и културна ситуация в България след 9. IX. 1944 г. Тя подчертава приноса на културната политика, провеждана от българските писатели комунисти, насочена към приобщаването на всички демократично настроени творци към социалистическите идеи и творческия метод на социалистическия реализъм.

Интерес предизвикаха докладите и на другите двама делегати от СССР — доц. Зоя Карцева и ст. н. с. Георги Гачев. Обект за анализа на доц. Карцева бяха различните функции на новелистичния роман. Тя насочи вниманието преди всичко към фрагментарната структура на този тип романова творба, като подчерта наблюдаващото се при нея специфично съединяване на синхрония с диахрония изобразителен пласт. Ст. н. с. Г. Гачев на основата на изследване в съпоставителен план на нашата и руската именна системи направи интересни изводи за някои трайни характеристики на българската душевност: вродения рационализъм, липсата на суверено отношение към света, чувството за близост с другите хора и др.

Проф. Розалия Ликова говори за идейно-художественото развитие на онзи принципи на поетиката на българския роман, които се утвърждават след Априлския пленум на ЦК на БКП от 1956 г. Тя отбеляза, че в рамките на това плодотворно развитие отделните особености на художествената структура на романа се разкриват в тяхната диалектика — като процес на непрекъснати изменения, който обхваща всички равнища на произведението.

Важни въпроси бяха разгледани в доклада на проф. Иван Цветков, озаглавен „Н. Й. Вапцаров и българската поетическа традиция“. В него последователно и задълбочено се разкриват някои основни същностни характеристики на жизнената и творческата съдба на нашия голям революционен поет.

В своя доклад „Творческата личност в българската белетристика след Април 1956 г.“ доц. Здравко Чолаков разгледа въпросите за романтичното начало в нагласата на творческия субект, за романното осмисляне на проблематиката в прозата, за присъствието и съдбата на творческата личност в романа, за изрази на отношението на човека творец към родното му място и др. Проследени бяха етапите в развитието на българската проза по пътя на излизането ѝ от рамките на емпиричното.

Докладът на н. с. Магдалена Шишкова бе посветен на проблемите на съвременната личност в новата проза на Павел Вежинов (краят на 70-те и началото на 80-те години). Интересно и задълбочено авторката разглежда въпросите за приноса на П. Вежинов в художественото проучаване на съвременния човек и неговата съдбовна приобщеност към проблематиката, свързана с човека; проблемите на личността и нейното консолидиране чрез самопознанието; за съвременната онтологична реалност на човешкото „Аз“; за екзистенциалната характеристика на човешкото битие изобщо. М. Шишкова прави важни изводи — за прехода от многоперсонажно към едноперсонажно епическо мислене у автора, за разширяването на психологическата обемност на образите и подчиня-

ването на пластично-изобразителното начало на философско-мисловното в неговата нова проза.

Твърде голям интерес предизвикаха докладите, в които бяха разгледани различни страни от творчеството на нашия известен прозаик Йордан Радичков. За него говориха Владимир Тодоров, Красен Тенев, творчеството му бе засегнато и в доклада на Валери Стефанов. Оживени разисквания предизвика докладът на полската представителка Гражина Шват-Гълъбова — „Йордан Радичков и магически реализъм“, — в който авторката прави наблюдения върху функциите на мита и митологичното в прозата на Радичков, като използва подходящи паралели с представители на латиноамериканската литература — Маркес, Карпентер и др.

Дьорд Сонди (УНР) прочете доклад на тема: „Едно поколение в българската литература“. Спирайки се върху творчеството на Л. Петков, Ст. Стратиев, Д. Яръмов, Д. Коруджиев, Г. Величков, Вл. Зарев, Д. Димовски, Р. Сугарев и Г. Марковски от края на 60-те и началото на 70-те години, авторът ги отделя като една твърде своеобразна и интересна група сред българските белетристи. Той се спира върху традицията, поста от тези автори — интерпретацията на проблема за привързаността на българина към земята и постепенното изчезване на тази привързаност — и върху новото в творчеството на тези автори — изображението на новия тип човек, останал без корен. Спецификата на това художествено изображение авторът разглежда чрез представянето на кратки характеристики на стила и поетиката в творбите на разглежданите автори.

В доклада си „Съвременни български поети“ на основата на проблематиката на „дегеронизираният“ ежедневие Николета Марчалис (Италия) направи паралел между Борис Христов, Мария Георгиев, Таньо Клисуров и др. и италиански млади поети, автори на текстове за песни.

Върху материал от творчеството на Н. Христозов, В. Мутафчиева, Л. Левчев и др. автори ст. н. с. Лилия Кирова говори за някои особености на документалната проза в контекста на съвременната българска литература. Ст. н. с. Вania Бояджиева сподели наблюдения върху съвременната и социалистическа драматургия върху материал от пиеси на Г. Джагаров, Й. Радичков и Ст. Стратиев.

Някои проблеми от развитието на нашата съвременна поезия бяха разгледани в доклада на доц. Збигнев Шитковски (ПНР) — „Полша като лиричен мотив у Павел Матея“, на Хеле Далгорд (Дания) — „Поетическият универс на поетесата Блага Димитрова“, и на Барбара Байер (ГДР) — „Основни типове на поетическата рефлексия“.

В своя доклад, посветен на поезията на Валери Петров, ас. Ирма Колева разглежда проблема за игровото начало като светогледно отношение в поетическото творчество на този наш автор. Някои теоретични въпроси, свързани с гротесковото изображение — върху материал от творчеството на Светослав Минков, — бяха разгледани в доклада на Теодора Калинова.

След всяко от заседанията на подсекцията бяха провеждани оживени разисквания.

Богомила Попова

* * *

Деветте заседания на подсекцията „Преводи и рецепция“ поднесоха разнообразни теми и проблеми, разностранна и оригинална трактовка на редица аспекти от взаимовръзките и взаимозависимостите на българската литература и чуждите literatury. Сред повече от 40 участници, учени и специалисти с обясним интерес се посрещна извън на чуждестранните българисти: ст. н. с. В. Захаржевская, Ал. Федотов (СССР), проф. Е. Байер (ГДР), проф. Й. Шляжински (ПНР), д-р Я. Кошка, д-р Д. Хронкова (ЧССР), проф. Г. Якобсон (Швеция), д-р Х. Фай, д-р Х. Рьоллинг (ФРГ), д-р А. Мурия (Индия), М. Ходъм (Великобритания), Е. Пападопуло (Гърция), Я. Янши (Китай), Р. Мацунага (Япония) и др. Равнано и като тематично многогласие, и като равнище на научните приноси бе и българското участие на авторитетни учени, както и на немалко млади изследователи.

Българската литература в чужбина и чуждите literatury в България — това бяха двете основни теми на докладите. Всъщност те обхващаха няколко области на научното търсене: типология и взаимозависимости на литературните явления, исторически особености на двустранните или многостранните литературни отношения, история и проблеми на превода, история и своеобразие на рецепцията. Във всяка една от тези области бяха разработени и изнесени оригинални наблюдения и паралели на литературното развитие, факти и въпроси на културното взаимопроникване, на междулитературния диалог. В разгърнатия широк проблемен спектър бяха засегнати художествено-исторически и жанрово-позтологически закономерности на българската литература, открито беше особеното и самотното в нейния облик, насочващо или определящо многообразието ѝ общуване с други национални literatury, като бяха разкрити някои естетически, социално-исторически, психологически и социологически измерения на това общуване.

Характерно и произтичащо от самата проблематика бе, че се представяха предимно конкретни разработки и анализи на въпросите и явленията в двупосочното проникване. По-малко на брой, но в никакъв случай не и по-малко значими бяха докладите, обхващащи по-крупни историко-литературни периоди и зависимости на литературното развитие, разкриващи особености на художествената и жанровата структура или поставящи по-обща проблема на литературното общуване. Такъв характер имаше докладът на проф. Б. Ничев „Българската литература в контекста на европейското литературно развитие“, с който се откри първото заседание на подсекцията. С оправдано внимание се посрещна разработената в него концепция за самотността на българската литература, проявяваща се в исторически и естетически значими и закономерни, но винаги специфичен диалог с „чуждото“. Тезата за обособяването на условно определените европоцентристки и неевропоцентристки модел в нейното обръщане към други национални култури, развита главно с оглед на своеобразно различното отношение към фолклора, навярно и в бъ-

деще ще насърчава научните търсения и спорове. Към националноособеното на литературните явления бе насочен и съдържателният доклад на ст. н. с. В. Захаржевская, принос към изясняването на някои структурни паралели в развитието на лириката на славянските народи. Върху материал от българската и украинската поезия бяха разкрити в сравнително-исторически, типологичен план определени жанрови и стилистични особености на съвременната поезия. Общото и уникалното в културата на една по-голяма езикова общност през особено важна за развитието ѝ епоха бяха предмет на внимание и в синтетичния преглед на доц. Б. Биолчев „Ренесансът и славяните“. Поднесено беше интересно литературно-психологическо обяснение на Ренесанса и християнската култура, тръгващо от въпроса къде и в какво се крие своеобразието на славянския вариант на Ренесанса, разкриващо как и доколко патриархално-традиционното отношение, особено при западните славяни (поляци, чехи), е в състояние да пречуши ренесансовото светосъещане, мироглед и тип поведение и виждане за изкуството и културата.

Възбуди търсенето на мащабни обобщения за литературното развитие и общуване бе присъщо и на значителна част от останалите доклади. При рецепцията на Жорж Санд в епохата на Българското възраждане и подновяването на интереса към френската романистка в по-ново време ст. н. с. Л. Миткова изясни редица проблеми на усвояването на преводната литература в зависимост от облика и спецификата на литературата приемник. Вниквайки в мотивацията на приема през различните периоди, авторката се спира на особености естетически подбор, чрез който разкри своеобразни черти на възрожденския литературен живот, читателски вкус, преводчески изисквания и виждане за литературния обмен. Каго цяло обаче възрожденската епоха беше застъпена сравнително по-слабо в докладите на подсекцията, отколкото другите литературни периоди. В тази връзка тук може да се спомене конкретният анализ на н. с. А. Алексиева на художествените преводи от гръцки, който насочи вниманието към специфичния въпрос за историческото и културното значение на побългаряването в преводната литература на Възраждането. С търсенето на по-обективни зависимости и обобщения се отличаваха повечето доклади, в които обект на разработка бяха сходства и паралели в литературното развитие. Такъв бе сравнителният анализ на доц. Н. Дакова на три произведения от три различни периода на развитие на българската и немскоезичните литератури. Съоставката на „Смъртта на Вергилий“ от Херман Брох, „Касандра“ от Криста Волф и „Лавина“ от Блага Димитрова, които авторката обедини като „романи на граничната ситуация“, бе насочена към общите, типологични структурно-поетологически ядра в тях. С поглед към типологични особености на жанровата и художествената структура бяха също докладите на доц. Из. Павлов, който през призмата на романовете творчество на Димитър Димов разгледа някои паралели в българската и чешката литература, както и на ст. ас. В. Тодоров върху творчеството на Светослав Минков и Карел Чапек. Социални

и социалнопсихологически аспекти на типологията засегнаха А. Мурия в „Съдбата на селото, отразена в българската и индийската литература“ и Т. Стойчева, която разгледа характерологични особености на социалния тип в българската и английската литература. Научните търсения в областта на типологията и взаимозависимостите между литературните явления бяха засвидетелствувани от още две интересни разработки: на ас. Ал. Кыосев, който открил в мотива „селения пред съда“ в разкази на М. Георгиев и Чехов два различни модела на критикореалистично тълкуване на социалния свят, и на доц. Е. Даскалова, която разгледа проблема за народа и интелекциата в творчеството на Лилиев и Блок.

Разбира се, литературните сходства и паралели нерядко се преплитат с преките и непереките литературни въздействия. Това показаха и оригиналните наблюдения на Д. Хронова върху приятелството между Дора Габе и Витеслав Незвал, намерило твърде своеобразно отражение в творческите търсения на двамата автори и насочващо към важни въпроси на поетическата структура и въздействена стратегия на литературни творби, възникнали под непосредственото влияние на контакта. В плана на литературните въздействия бяха разглеждани също общи моменти и различия в облика на българския и руския символизъм (Р. Ефимова), влиянието на съветската публицистика върху публициста Людмил Стоянов (н. с. В. Кулева), както и проблеми на българоиталианските литературни отношения (н. с. М. Тодорова). Към тази група доклади следва да отнесем и разработката на Е. Георгиева „Маринети и българските писатели“, чиято теза за въздействието на Маринети върху българската култура породил при дискусиите редица въпроса.

Особено място заеха приносите в осветляването на българската литература в чужбина, още повече, че главно тук — и това е рдващо и показателно — бяха съсредоточени търсенията на чуждестранните гости. Засегнати бяха две основни групи проблеми. В първата условно можем да обособим два аспекта: проникване на преводите и оценка на българската литература в чужбина. Докладите на Й. Шлижински „Христо Ботев в Полша“ на Кр. Мигдалска „Българската литература в Полша“, на Я. Кошка „Рецепция на българската литература в Словакия (1970—1980)“ осветлиха с богата информация и анализ присъствието на българската литература в славянските страни и поставиха интересни въпроси на естетическото усвояване, на културните и литературните условия на възприемането в славянския литературен регион. Своеобразни моменти и тенденции от проникването на български автори в ГДР бяха посочени в аналитичния преглед на Е. Байер на българската художествена рецепция и нейните културни и естетически измерения, както и в доклада на Ф. Краузе „Българската книга за деца в превод на немски език“, в който бе открита между другото и предстатата на децата в ГДР за България. С нови сведения за рецепцията на българската литература в по-отдалечени езикови общности, с неразработени досега въпроси на приема ѝ в по-малко познати култури обогатиха представите ни докладите на Р. Каушиг за пре-

води на хинди, на Я. Янцке върху преводи на български автори в Китай, на Г. Якобсон върху възприемането на българската литература в Швеция и причините за сравнително слабата ѝ „следа“.

Акцент върху оценката на българската литература или върху представите за страната и културата ни поставиха няколко доклада. Сред тях бяха ценните наблюдения на д-р Х. Фай върху немските отзиви за „Кървава песен“ и нейния автор. Разгледани бяха различните немски преводи и тълкувания в периода от края на XIX и първите десетилетия на XX в., като бе изтъкната приносната роля на познавачи и преводачи като Георг Адам и др. за задълбочената и висока естетическа оценка на Пенчо-Славейковата творба. Допълващ знанията ни относно представите на немската критика за българската литература бе докладът на д-р Х. Рьолинг на тема „Картината на българската литература в немското списание „Литературно ехо“ 1918—1945 г.“ По-специфични аспекти на чуждата оценка за нас разкри проф. В. Колевски, който изясни определени тенденции и идеологически моменти в тълкуването на българската литература от някои западни специалисти. Тук следва да споменем и доклада на доц. Ив. Кычев за ролята на Антонио Товар в развитието на славистиката в Испания, както и две интересни разработки, отнасящи се до представите за България и българина в чуждите литератури: на проф. Ж. Авджиев „Образът на Георги Димитров в революционната европейска литература до Втората световна война“ и на проф. Г. Германов върху българската тема в творчеството на Леонид Трефолов.

Оригинални анализи и наблюдения бяха направени в областта на проблемите на превода. Различните приноси засегнаха важни периоди от развитието на българската литература и преводната съдба на видни нейни представители в чужда среда, специфични въпроси на преводческото изкуство или проблеми, породени било от високата езикова бариера, било от други културни или социални фактори. Проф. Н. Дилевски очерта френската история на „Житие и страдания грешного Софрония“, а в задълбочения си анализ на различните руски преводи доц. Е. Метева изясни руското съприкосновение с поезията на Христо Ботев. Обяснимо внимание породиха два доклада върху преводи на български художествени творби в Япония. Р. Мацунага направи обстоен анализ на езиковите качества на преводите, проникнали във и пречули от една своеобразна и твърде различна култура, а М. Маки допълни проблема за културно-езиковите „барriers“ при литературния превод с доклада си „Светът на Николай Хайтов и японците“. С интерес бяха изслушвани също докладите на Зл. Куфнерова върху българската поезия в чешки превод, на Е. Паладопуло върху лингвистични и културно-социологически проблеми на гръцки преводи на българска проза след Втората световна война, на Г. Бонев върху българската лирика в Австрия, както и анализът на М. Холмън, който се спря на специфичния въпрос за английския превод на имената в „Под игото“ и изясни в сравнителен план значението и литературно-психологическите особености на различните версии. Лингвистични въпроси на пре-

вода засегна също докладът на доц. Вл. Филипов и това независимо от темата (първият превод на Бенджамин Франклин на български, осъществен от Гавраил Кръстевич) го сродява повече с разгледаните в тази група доклади.

Значително внимание в работните заседания бе отделено на една важна за изясняването на българското художествено развитие област — рецепциите на чуждите литератури. Засегнати бяха съществени нейни аспекти: своеобразното и вътрешната зависимост на приема от особеностите на усвояващата литература, социологически и психологически измерения на възприемането, някои исторически определени предпоставки за чуждите култури и нации, въпроси на преводната техника, опиращи до историческата поезика, присъствието и специфичните проблеми на „малките литератури“. Обяснимо и закономерно бе подчертаното внимание към рецепцията на славянските литератури. Доц. М. Каназирска разгледа трудното и същевременно интересно въписване на Леонид Леонов в историята на българската сцена, като се спря по-обстойно на различните постановки и проблеми на сценичното тълкуване на неговата драматургия. В доклада на Л. Терзийска бяха проследени етапите и особеностите в усвояването на Иван Франко в България, а Д. Михайлова изясни въздействието и ролята на руската класика за изграждането на собствено литературната концепция на кръга „Мисъл“. Различни, но в еднаква степен важни аспекти от присъствието на полската литература разработиха и с. М. Панова и ас. К. Цанева. М. Панова се спря на съществени социалнопсихологически и личностни моменти в рецепцията на полската литература у нас и поднесе свое виждане за особената в разпространението ѝ, насочваща, отсяваща и осмисляща роля на изявения нейни познавачи, като Пенчо Славейков, Боян Пенев, Гео Милев (обединени под сполучливото определение „интелекти пулсатори“). В доклада си „Художествени взаимоотношения между българската поезия и полската преводна поезия“ К. Цанева доказва своеобразното „отдалечаване“ в преводи на Николай Лилиев на полски поети от романтичeskия пътнеж на символа и зависимостта между адекватния превод и съответната исторически определена поетико-стилистична основа на литературата приемник. Представен бе също и значителният като тема в българската литература дял на испанската художествено-естетическа мисъл. В доклада на ст. и. с. П. Велчев бе направен изчерпателен историко-аналитичен преглед на различните етапи от усвояването на испанската литература у нас и на испанската тема и представите за Испания в българската литература. Особено внимание бе обвърнато на темата за Дон Кихот и разработването ѝ в нашата литература, както и на отражението на Испанската гражданска война в поезията на Вацлавов. Преди да спрем вниманието си върху приносите към осветляването на друга една от големите европейски литератури в българската художествена мисъл и среда, нека споменем още три доклада, обособени поради самата си тема: на Б. Николова върху японската литература в български преводи, на и. с. Й. Найденова за унгарската литература в България и на и. с. Л. Бора-

джива, която разглежда частния, но не маловажен проблем за разпространението на приказките на „1001 нощ“ у нас. Макар и като тема малко встрани от мощния поток на славянските и западноевропейските литератури в България, тези разработки разглеждаха несъмнено интересни въпроси и варианти на многостранното литературно общуване. Така в анализа си съответно на преводите от японски и на обема и структурата на унгарското литературно присъствие у нас Б. Николова и Й. Найденова още веднъж доказаха, че количествено по-слабото представяне на една национална литература като цяло в никакъв случай не е решаващ показател за нейното „относително тегло“ в литературата приемник. В три от докладите, изнесени през последния ден на заседанията, бяха разработени някои страни от проникването и изявното присъствие на немската литература у нас. Както поради самата ѝ значима роля в литературното ни развитие и живот, така и поради повдигнатите интересни проблеми, оживление и дискусии предизвикаха анализите на Е. Стайчева върху сродни черти и особености в ранната лирика на Стефан Георге и поезията на Теодор Траянов, на ас. Б. Делииванова, която разглежда Яворовата

драматургия в светлината на немския натурализъм и разкри постижения и граници на натуралистичното виждане за света, както и на н. с. Бисерка Рачева върху рецепцията на Гьоте в България като средоточие на някои характерни промени в исторически определените виждания за общуване с чуждите литератури, определили облика на немската литературна рецепция в България.

Не би следвало да отменим наред с радващите научни резултати като цяло и някои неблагоприятния, отнасящи се по-скоро до структурата на програмата. Става дума за твърде своенравната подредба на докладите, доста „разхвърляни“ из заседателните дни, без оглед било то на някои общи теми, било то поне на групирането им примерно по национални литератури. За щастие това „препятствие“ все пак бе отчасти надмогнато и самите дискусии бяха интересни, а сигурно и плодотворни за участниците, както впрочем заслужава висока оценка и равнището на отделните научни приноси, които несъмнено доказват перспективността на изследванията и търсенията в областта на превода и рецепцията.

Бисерка Рачева

SOMMAIRE

LA PENSÉE LITTÉRAIRE — Avec pénétration théorique, esprit de principe et foi communiste dans la puissance créatrice du Bulgare	3
--	---

Lioubène Ghéorghiev — Fondateur de la nouvelle et du drame nouveau bulgare (L'œuvre littéraire de Vassil Droumev)	8
Ghéorghî Dimov — Les raisons civique-humanistes et esthétique-culturelles d'une amitié fructueuse: Chichmanov-Vasov	22
Blagovesta Kassabova — Mon Ran-Bossilek (Cent ans de sa naissance)	44
Zoya Andonova — Le laboratoire de création de l'écrivain Karaslavov	51
Evelina Stéfanova — L'évolution du moi „lyrique“ dans la poésie de Lioubomir Levchev (Du point d'actualité journalistique au point général philosophique)	63
Stéfana Roussénova — David Herbart Lowrance et certains aspects du modernisme	84

Enquêtes

Christo Yordanov — „J'écris seulement quand j'aime et lutte...“ (Athanase Daltchev)	93
---	----

Communications scientifiques, souvenirs

Albena Bakratcheva — „Inferno“ — presto au poème Septembre“	103
Dimitre Karadjov — Interlocuteur irremplaçable (Nicolai Liliev)	109

A travers la pensée esthétique mondiale

Thomas Mann — Letters	121
-----------------------	-----

A travers la presse étrangère

Lu dans les revues littéraires de la République Démocratique Allemande, de la République Fédérale Allemande et de Cuba	131
--	-----

Revue

Anton Boyadjiev — Sous le signe de la discussion littéraire („Essais critiques“ par Siméon Hadjikossov)	135
Vassil Kolevski — L'exemple de la Bulgarie („Le réalisme socialiste dans le monde“ par E. F. Trouchenko)	137
Ghéorghî Tzankov — A la recherche de St Graal („Poétique de la prose“ par Tzvetan Todorov)	139

Chronique

Dimitrinka Dimitrova, Kamen Mikhailov, Edwin Sougarev, Bogomil Popov, Bissierka Ratcheva — Le deuxième congrès international d'études philologiques bulgares — Sofia — 1986	141
---	-----

СП. „ЛИТЕРАТУРНА МИСЪЛ“ ПРИЕМА ЗА ПУБЛИКУВАНЕ СТАТИИ С ОБЕМ ДО 40 СТАНДАРТНИ МАШИНОПИСНИ СТРАНИЦИ. РЪКОПИСИ, НАДВИШАВАЩИ ТОЗИ РАЗМЕР, НЕ СЕ РАЗГЛЕЖДАТ ОТ РЕДКОЛЕГИЯТА. РЪКОПИСИ СЕ ПРИЕМАТ В ДВА МАШИНОПИСНИ ЕКЗЕМПЛЯРА (ИЛИ ОРИГИНАЛ И КСЕРОКОПИЕ)

Адрес на редакцията: сп. „Литературна мисъл“, ул. „Чапаев“ 52, бл. 17, 1113 София, тел. 73-31 (вътр. 39-94)

© Институт за литература
при БАН
1986
с/о Jusaurot, Sofia

Технически редактор К. Иванова

Коректор Д. Ставрева

Дадена за набор на 25. VI. 1986 г.	Подписана за печат 10. X. 1986 г.	Формат 70×100/16
Печатни коли 8,75	Издателски коли 11,34	Тираж 1650
Годишен абонамент 12 лв.	Излязла от печат на VIII. 1986 г.	Изд. индекс 10822
		Отделна книжка 1,30 лв.

Печатница на Издателството на Българската академия на науките

1113 София, ул. „Акад. Г. Бончев“, бл. 6

Поръчка 352